

دارالشفای به نام قرآن/ وجه تسمیه و نام‌گذاری قرآن به شفا

محققین قرآنی و کارشناسان علوم این کتاب آسمانی با استناد به روایات و احادیث متعددی، فرازهای زیادی از قرآن کریم را به عنوان نسخه‌های شفابخش معرفی کرده اند.

محققین قرآنی و کارشناسان علوم این کتاب آسمانی با استناد به روایات و احادیث متعددی، فرازهای زیادی از قرآن کریم را به عنوان نسخه های شفابخش معرفی کرده اند.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه_سید محمود جوادی: آدمیزاد از روزی که پا در این جهان می گذارد تا زمانی که به دیدار خدا بشتابد با بلاهای متعددی دست و پنجه نرم می کند، یکی از این بلاها بیماری است که همواره ملازم اوست و کمتر کسی در این دنیا وجود دارد که «بیماری» را در طول حیات خویش تجربه نکرده باشد. از آنجا که خداوند متعال قرآن کریم را به عنوان یک نسخه شفابخش برای مؤمنین معرفی کرده، طبق نص صریح قرآن، این کتاب آسمانی امیدبخش ترین وسیله درمان برای مؤمنین به حساب می آید.

با مراجعه به قرآن عیان می شود که خداوند متعال در سه موضع کلام خود را به صراحت شفا خوانده است که این تعبیر مربوط به کل قرآن و ذات آن است نه مربوط به آیه خاص. در سوره اسرا آمده است: «وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ»؛ ما قرآن را نازل کردیم در حالی که آن، شفا و رحمت است از برای مؤمنین. همچنین در سوره فصلت می فرماید: «قُلْ هُوَ الَّذِي آمَنَّا بِهِ هُدًى وَ شِفَاءٌ»؛ ای پیامبر! به مردم بگو، این قرآنی که در میان شماست، از برای آن کسانی که ایمان آورده اند هدایت و شفای درد آن هاست؛ و نیز در سوره یونس می خوانیم: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَ شِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَ هُدًى وَ رَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ»؛ ای مردم دنیا! حقیقتاً از جانب خداوند برای شما موعظه ای آمد (قرآن) و آن شفای دردهایی است که در سینه هاست، و همان هدایت و رحمت است از برای مؤمنین.

در این میان محققین قرآنی و کارشناسان علوم این کتاب آسمانی با استناد به روایات و احادیث متعددی، فرازهای زیادی از قرآن کریم را به عنوان نسخه های شفابخش معرفی کرده اند و برخی دیگر نیز هرکدام از سوره ها را به عنوان علاج برخی بیماریها مطرح کرده اند.

وجه تسمیه و نام گذاری قرآن به شفا

مفسر بزرگ شیعه، ابوالفتح رازی، وجه تسمیه و نام گذاری قرآن به شفا را در سه معنا می داند:

۱- قرآن دلیل نبوت و صدق آورنده آن است که مردم به واسطه آن از سرگردانی ضلالت و گمراهی، به هدایت خلاصی می یابند؛ مانند بیماری که از مرض شفا یابد.

۲- قرآن بیانگر دلایل روشن است و هر صاحب شک و شبهه ای را که در او نظر کند به علم و یقین رهنمون سازد و علم، شک او را زایل نماید.

۳- محال نیست که مردم به قرآن تبرک جویند و شفای بیماری جسمی خویش را از او طلب نمایند؛ چرا که احادیث زیادی در این زمینه آمده است و از جمله نام های سوره حمد شفا است.

در قرآن کریم آیات بسیاری وجود دارد که فطرت وجودی انسان را متذکر شده علل بیماری ها و همچنین راه های درمان را نشان داده است.

آیاتی که در خصوص انسان در قرآن کریم وجود دارند نشانه هایی هستند که انسان برای شناختن خود و خصلت های گوناگونش می تواند از آن ها راهنمایی بجوید و برای دست یابی به روشی درست به منظور بهبود خویش، توسط آیات مزبور ارشاد شود.

در اینجا به دلیل وسعت مقوله شفابخشی قرآن تنها به یک سوره و چند آیه اکتفا می کنیم، چراکه در این مقال کوتاه و محدود مجالی برای پرداختن به جزئیات این موضوع نیست.

یکی از اسامی سوره حمد «الشفاء» و «الشافیه» است. این نام برگرفته از روایاتی است که این سوره را شفا بخش نامیده‌اند. رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «فاتحة الكتاب شفاء من كلِّ داء»؛ سوره حمد شفای هر دردی است، همچنین آن حضرت (ص) برای دستیابی به شفا، قیدی ذکر می‌کنند و می‌فرمایند: کسی که از قرآن شفا نخواند پس خداوند او را شفا نمی‌دهد.

در حدیثی که rlm& از امام باقر نقل شده، آمده است: «من لم يبرأه الحمد لم يبرأه شىء»؛ کسی که سوره حمد شفا بخشش نباشد، چیزی او را شفا نمی‌دهد. کلام آن حضرت بدین معنا است که اگر جهل و رذائل اخلاقی کسی با معارف سوره حمد درمان نشود، دیگر سوره‌های قرآن برای او سودمند نخواهد بود.

روایتی نیز در باب اعجاز سوره حمد از امام صادق (ع) نقل شده که حضرتشان فرمودند: «لَوْ قُرِئَتْ rlm& الْحَمْدُ عَلَى rlm& مِائَتَيْ rlm& مَرَّةً ثُمَّ rlm& رُدَّتْ rlm& فِيهِ الرُّوحُ مَا كَانَ ذَلِكَ عَجَبًا»؛ اگر سوره حمد هفتاد بار بر مرده ای خوانده شود و روح به تن او باز گردد، جای تعجب نیست rlm&.

از ویژگی‌های سوره حمد همین قدر بس که خداوند این سوره را یک طرف و قرآن را طرف دیگر قرار داده و فرموده: «وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ»؛ و به تحقیق به تو «سبعاً من المثنی» (سوره حمد) و قرآن بزرگ را دادیم.

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ لِي يَا مُحَمَّدُ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ فَأَفْرَدَ الْإِمْتِنَانِ عَلَى يَقَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ جَعَلَهَا يَأْزَاءُ الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ وَإِنَّ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ أَشْرَفُ مَا فِي كُتُوبِ الْعَرْشِ»؛ همانا خداوند به من فرمود: ای محمد، به راستی ما سبعا من المثنی و قرآن عظیم را به تو دادیم. خداوند با فاتحة الكتاب تنها بر من منت گذاشت و آن را در برابر قرآن عظیم قرار داد؛ و همانا فاتحة الكتاب شریف ترین چیزی است که در گنجینه‌های عرش قرار دارد.

ابن کعب می‌گوید: سوره فاتحة الكتاب را نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم قرائت کردم حضرت فرمود: قسم به کسی که جانم به دست اوست در تورات و انجیل و زبور و فرقان، مثل این سوره نازل نشده است و این سوره مادر کتاب و مادر قرآن است و هفت آیه دارد و تقسیم می‌شود بین خدا و بنده اش، و برای بنده است آنچه که از خدا بخواهد.

هفت آیه شفابخش قرآن جهت شفای بیماری‌ها

گفته می‌شود در قرآن ۷ آیه وجود دارد که به آنها آیه‌های شفا گفته می‌شد. قرائت این هفت آیه برای شفای بیمار توصیه شده است و آن آیات به شرح زیر است.

آیه ۵۷ سوره یونس

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ»؛ ای مردم به یقین برای شما از جانب پروردگارتان اندرزی و درمانی برای آنچه در سینه rlm& هاست و رهنمود و رحمتی برای گروندگان [به خدا] آمده است.

آیه ۱۴ سوره توبه

«قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ يَأْخُذْكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصَرِّكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ»؛ با آنان بجنگید خدا آنان را به دست rlm& شما عذاب و رسوایشان می‌کند و شما را بر ایشان پیروزی می‌بخشد و دل‌های گروه مؤمنان را خنک می‌گرداند.

آیه ۶۹ سوره نحل

«نَمْ كَلِي مِنَ التَّمَرَاتِ قَاسِيُكِي سُبُلَ رِيكِ ذُلْنَا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَايَةً يُقَوْمُ يَتَفَكَّرُونَ؛ سپس از همه میوه ها بخور و راههای پروردگارت را فرمانبردارانه پیوی [آنگاه] از درون [شکم] آن شهدی که به رنگهای گوناگون است بیرون می آید در آن برای مردم درمانی است راستی در این [زندگی زنبوران] برای مردمی که تفکر می کنند نشانه [قدرت الهی] است.

آیه ۸۰ سوره شعرا

«وَإِذَا مَرَضْتُ فَبُهِتَ النَّاسُ وَ هُوَ يَتَذَكَّرُ أَلَيْسَ لِي بِرَحْمَةٍ مِنْ رَبِّي أَعَدَّتْ خَشَاةً لَوْ تَطَّغَوْا لَبِغْتُمْ أَسْلَوْنَ كَلِمَاتٍ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ» و چون بیمار شوم او مرا درمان می بخشد.

آیه ۴۴ سوره فصلت

«وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ»؛ و اگر [این کتاب را] قرآنی غیر عربی گردانیده بودیم قطعاً می گفتند چرا آیه های آن روشن بیان نشده کتابی غیر عربی و [مخاطب آن] عرب زبان بگویند [کتاب] برای کسانی که ایمان آورده اند رهنمود و درمانی است و کسانی که ایمان نمی آورند در گوش هایشان سنگینی است و قرآن برایشان نامفهوم است و [گوی] آنان را از جایی دور ندا می دهند.

آیه ۸۲ سوره اسرا

«وَتَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا»؛ و ما آنچه را برای مؤمنان مایه درمان و رحمت است از قرآن نازل می کنیم و [لی] ستمگران را جز زیان نمی افزاید.

پیشگیری از بیماری به وسیله قرآن

قرآن که معدن شفابخشی برای انسان به شمار می رود، صبر نمی کند تا شخص بیمار شود آنگاه به مداوایش بپردازد بلکه این کتاب آسمانی در مقام پیشگیری نیز کوشاست و سعی اش بر آن است تا انسان ها به امراض فکری و قلبی دچار نشوند. قرآن در مرحله نخست به انسان ها نسبت به بیماری هشدار می دهد. اگر کسی در این مرحله هشدار خداوند را جدی نگرفت و به عمل ممنوع اقدام نمود، مریض می شود. در این مرحله نیز قرآن رهنمود دارد و کیفیت مداوای مریض و راه درمان را به او نشان می دهد تا او را از بیماری برهاند. اگر در این مرحله نیز سخن قرآن را نشنید و به آن عمل نکرد، آن وقت دیگر خدا او را به حال خود وا می نهد و چنین مریض رها شده ای به طور طبیعی هر روز بیمارتر می شود.

سخن آخر آنکه قرآن ضعف های مربوط به حکمت نظری را با برهان عقلی و امراض مربوط به حکمت عملی را با تهذیب و تصفیه دل بهبود می بخشد، همه بیماری های اعتقادی و اخلاقی را درمان می کند: جهل را با علم، شک را با یقین، غم و اندوه را با آرامش، ترس و هراس را با امید، نگرانی از آینده را با عزم و ثبات برطرف می سازد. مؤمن در پرتو شفای قرآن به ولایت می رسد که خاصیت ولایت، نجات از این گونه عوامل سو است که «إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

برای مثال وقتی صفت ناپسند «حسد» در تشخیص روان شناسان و متخصصین بیماری های روحی در ردیف سایر بیماری ها قرار داده می شود، ببینید خداوند قرن ها پیش در سوره فلق چگونه این صفت را تقبیح کرده و فرموده: «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ». باز دقت کنید و ببینید چگونه آفریدگار ما از ما می خواهد از شر این صفت ناپسند به خود ایشان پناه ببریم. در این میان حضرت امام علی علیه السلام در تشریح زبان حسد می فرماید: «الْحَاسِدُ يَصْرُ يَنْقُصُهُ قَبْلَ أَنْ يَصْرَّ بِالْمَحْسُودِ»؛ شخص حسود قبل از اینکه به محسود زیان برساند به خود زیان می رساند. همچنین در جای دیگری می فرماید: «لِلَّهِ دَرُّ الْحَسَدِ مَا أَعْدَلَهُ! بَدَأَ يَصَاحِيهِ قَتْلُهُ»؛ آفرین بر حسادت! چه عدالت پیشه است! پیش از همه صاحب خود را می کشد. بنا بر این، قرآن نه تنها راه درمان را پیش روی ما می گذارد بلکه پیش از بیمار شدن، پیشگیری از بیماری ها را نیز به ما می آموزد.

نقش آوای قرآن در شفای بیماران

شاید شنیده باشید در برخی از بیمارستان های غرب برای اینکه بیماران سلامت خود را به دست بیاورند یا بتوانند به

آرامش روحی و روانی برسند، صدای قرآن را پخش می کنند تا افراد با گوش دادن به صوت قرآنی - که چیزی از آن متوجه نمی شوند - به آرامش برسند و سلامت خود را بدست آورند.

آوای آهنگین و حتی ریتمیک و غیر آهنگین ناشی از تلاوت قرآن کریم از با شکوه ترین ابعاد اعجاز قرآن کریم به شمار می رود، خداوند متعال در سوره اعراف در سفارش به گوش فرا دادن به صدای قرآن می فرماید: «وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أُنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»؛ و چون قرآن خوانده شود به آن گوش فرادهید و خاموش باشید، باشد که مورد رحمت الهی قرار گیرید. و یقیناً درمان شدن بوسیله گوش فرا دادن به صوت قرآن، رحمتی است از جانب خدا که در این آیه فرمود: «لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»؛ باشد که مورد رحمت الهی قرار گیرید.

مطالعات نشان داده نه تنها تلاوت قرآن بلکه گوش دادن به آوای قرآن کریم نیز باعث کاهش اضطراب بیماران قبل از جراحی می شود. برخی محققان نیز گفته اند بیمارانی که تحت عمل جراحی باز قلب قرار می گرفتند، با گوش دادن به آوای قرآن کریم قبل از جراحی، میزان اضطرابشان کاهش می یافت.

یافته های یکی از محققان نیز نشان می دهد که آوای قرآن کریم می تواند برای بیماران از جمله کاهش استرس، تحریک پذیری، کاهش احساس تنهایی، کاهش فشار خون، بهبود خلق و تعدیل هیجانات نیز مؤثر باشد.

البته یکی از نکات مهمی که همواره در زمان استفاده از درمان های غیر دارویی (مانند درمان به شیوه های معنوی) مطرح بوده میزان پذیرش این درمان ها در فرهنگ ها، اقوام و شرایط اجتماعی خاص می باشد، با این حال هنوز از غیر مؤثر بودن بکارگیری صدای قرآن در موضوع درمان بیماران گزارش نشده است.

به راستی آیا کسی دارویی به فراوانی و سهل الوصولی قرآن سراغ دارد که بدون هیچ عوارض جانبی هم درمانگر بیماران است هم هدایتگر گمراهان. کتابی که نسخه شفابخشی برای بیماران جسمی و روحی است و سیراب کننده تشنگان حقیقت و معرفت.

آنچه گفتیم بخش ناچیزی از خواص شفابخشی این کتاب آسمانی بود، کتابی که در جای جای ابعاد آن اعجاز الهی نهفته است، کتابی آکنده از کلیدواژه های مسائل مختلفی که انسان در زندگی خود به آن نیاز دارد، واژگان قدسی که او را با خدای خویش پیوند می زند تا لذت ارتباط میان عبد و معبود به دل او بنشیند و در کنار این لذت به خواسته های خویش نیز برسد.

عباس بنشاسته